

Status zawodowy nauczyciela

<https://doi.org/10.18778/8088-169-3.03>

Wprowadzenie

Amerykański antropolog kultury i socjolog R. Linton określił „status społeczny jako pozycję zajmowaną w systemie społecznym przez określone jednostki”¹ i wyróżnił dwa jego rodzaje. Pierwszym z nich jest **status przypisany** jednostce na podstawie jej cech biologicznych, takich jak płeć, rasa, wiek i jest od niej niezależny. Drugi rodzaj statusu społecznego to **status osiągnięty**, który jest zależny od wyborów dokonywanych przez jednostkę oraz podejmowanych przez nią działań². Przykładem statusu osiągniętego może być status zawodowy będący przedmiotem rozważań zamieszczonych w poniższym tekście.

Dla potrzeb tego opracowania przyjęto za S. Więśławem rozumienie pojęcia **status zawodowy**, zgodnie z którym **to pozycja zawodowa osoby, wynikająca z jej zatrudnienia na określonym stanowisku**³. Autor pokusił się także o strukturalną interpretację tej definicji, wskazując na dychotomiczność atrybutów omawianego pojęcia. Status zawodowy oznacza pozycję, jaką cieszą się w społeczeństwie osoby zatrudnione na danym stanowisku w zależności od stopnia uznania ich funkcji i kompetencji. Stąd w tekście (po pierwsze) poruszono zagadnienie hierarchii zawodów według kryterium prestiżu i wskazano miejsce zawodu nauczyciela w tego typu rankingach. Po drugie, status zawodowy wyznacza zakres praw i obowiązków osoby w nim zatrudnionej. Dlatego w kolejnych częściach opracowania omówiono elementy pragmatyki zawodowej polskiego nauczyciela, ze szczególnym uwzględnieniem kategorii statusu zatrudniania.

1 R. Linton [za:] R. K. Merton, *Zestawy ról, zestawy statusów społecznych i sekwencje statusów społecznych w czasie*, [w:] *Socjologia. Lektury*, P. Sztompka, M. Kucia (red.), Wydawnictwo Znak, Kraków 2009, s. 142.

2 P. Sztompka, *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2010.

3 S. Więśław, *Sytuacja i status zawodowy dyrektorów szkół i placówek oświatowych*, Raport ORE, Warszawa 2011, s. 6.

Prestiż zawodu nauczyciela jako wyznacznik statusu zawodowego

Najbardziej miarodajnym wskaźnikiem prestiżu w skali globalnej jest prestiż, wynikający z wykonywanego zawodu⁴.

Skale zawodów, „traktowane jako wyznacznik pozycji społecznej, konstruowane są według kryterium prestiżu”⁵ na podstawie badań surveyowych i polegają na zebraniu opinii respondentów, których zadaniem jest przypisanie własnej oceny prestiżu do zawodów wymienionych na zamkniętej liście⁶. Badacze przeprowadzają agregację odpowiedzi poprzez obliczenie średniej lub odsetka osób, które wskazały dany zawód jako cieszący się „poważaniem społecznym”. Podsumowanie wyników pozwala na stworzenie rankingu, który tworzy tzw. „skale zawodów”⁷.

W Polsce badaniem prestiżu zawodów (w opisany powyżej sposób) zajmuje się CBOS. Ostatni z powszechnie dostępnych raportów⁸ charakteryzuje badania przeprowadzone w sierpniu 2013 r. na liczącej 904 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski. Zadaniem ankietowanych było ocenienie wymienionych w kwestionariuszu zawodów w pięciopunktowej skali szacunkowej, wskazującej poziom poważania dla danego zawodu jako: bardzo duży, duży, średni, mały, bardzo mały. W tym sondażu zawód nauczyciela usytuował się na siódmej pozycji (identycznie, jak w poprzednim badaniu CBOS z 2008 r.⁹) za: strażakiem, profesorem uniwersytetu, robotnikiem wykwalifikowanym¹⁰, górnikiem, inżynierem pracującym w fabryce i pielęgniarką. W stosunku do poprzednich badań CBOS należy odnotować spadek pozycji zawodowej nauczyciela.

W badaniu OBOP, przeprowadzonym w lutym 2000 r. na liczącej 1063 osoby reprezentatywnej grupie Polaków powyżej 15 roku życia, zawód nauczyciela określono jako jeden z najbardziej stresujących zawodów (na drugim miejscu – po lekarzu), w którym relatywnie trudno znaleźć pracę (na miejscu drugim – po urzędniku).

4 H. Domański, *Prestiż*, Fundacja na rzecz Nauki Polskiej, Wrocław 1999.

5 H. Domański, *Struktura społeczna*, Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2007, s. 140.

6 H. Domański, Z. Sawiński, K. Słomczyński, *Nowa klasyfikacja i skale zawodów. Socjologiczne wskaźniki pozycji społecznej w Polsce*, Wydawnictwo IFiS PAN, Warszawa 2007, s. 32.

7 Hasło: *Prestiż zawodów*, [w:] *Słownik socjologii i nauk społecznych*, G. Marshall (red.), Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.

8 A. Cybulska, *Prestiż zawodów*, Komunikat CBOS nr BS/164/2013, Warszawa 2013.

9 M. Feliksiak, *Prestiż zawodów*, Komunikat CBOS nr 4073, Warszawa 2009.

10 Godnym odnotowania, nowym zjawiskiem w hierarchii zawodów w Polsce jest tak wysokie miejsce w rankingu robotnika wykwalifikowanego. W porównaniu z badaniem CBOS z 2008 r. jego pozycja wzrosła o pięć miejsc, a w porównaniu z badaniem z roku 1999 – o szesnaście miejsc.

Wśród zawodów dających największy prestiż nauczyciel znalazł się na drugim miejscu, mimo że respondenci wskazywali go kilkakrotnie rzadziej niż zawód lekarza, który zakreśliło najwięcej respondentów¹¹. Prawo do szczególnego szacunku badani przez OBOP w 2003 r. najchętniej przyznawali lekarzom, nauczycielom i księżom¹².

W badaniach, prowadzonych przez autorkę w latach 2011–2015, dotyczących prestiżu zawodu nauczyciela pilotażowymi badaniami ankietowymi objęto łącznie grupę 150 osób z trzech grup zawodowych: nauczycieli, przedstawicieli środowiska medycznego (sytuowanych wyżej od nauczyciela w rankingu zawodów) i pracowników fizycznych (sytuowanych niżej w rankingu). Na podstawie analizy wyników tych badań można jednoznacznie stwierdzić, że nauczyciele znacznie niżej ocenili prestiż swojego zawodu niż pozostali badani (największe różnice w tym zakresie odnotowano pomiędzy grupą badanych nauczycieli i pracowników fizycznych)¹³. Wnioski z badań, dotyczące zaniżonej samooceny nauczycieli w stosunku do powszechnej percepcji prestiżu zawodu nauczyciela, nie wydawały się zaskakujące, szczególnie dla osób przebywających w środowisku nauczycieli i śledzących doniesienia medialne o ich pracy. Wątpliwości budzi jednak zasadność pytania o możliwości podniesienia samooceny polskich nauczycieli, bowiem z badań TSN OBOP z 2010 r.¹⁴ wynika, że osoby pracujące w sektorze edukacyjnym są zdecydowanie bardziej zadowolone ze swojej pracy niż statystyczny Polak, a nawet – niż statystyczny Europejczyk.

Status społeczny polskiego nauczyciela a jego pragmatyka zawodowa

Drugim z podstawowych atrybutów statusu zawodowego są jego wewnętrzne kodyfikacje prawne.

Pojęcie **pragmatyka zawodowa** oznacza zbiór przepisów – zasad funkcjonowania pracowników administracji publicznej i jest regulowana przez akty prawne o randze ustawy, określające prawa i obowiązki przedstawicieli danego zawodu odrębnie od powszechnie obowiązującego prawa pracy¹⁵.

11 *Polacy o zawodach*, Komunikat OBOP, Warszawa 2000.

12 *Zawody społecznego zaufania*, Komunikat OBOP, Warszawa 2003.

13 Dokładniejszy opis badań i wniosków, wynikających z analizy danych empirycznych, zgromadzonych w ramach tych badań można znaleźć w: A. Tyl, *Prestiż zawodu nauczyciela*, [w:] *Sztukmistrze XXI wieku. Rzecz o pedagogach wychowujących przez sztukę*, M. Zalewska-Pawlak (red.), Wydawnictwo UŁ, Łódź 2013, s. 73–83.

14 J. Pyżalski, *Skutki oddziaływania warunków pracy na polskich nauczycieli*, [w:] *Psychospołeczne warunki pracy polskich nauczycieli. Pomiędzy wypaleniem zawodowym a zaangażowaniem*, J. Pyżalski, D. Merecz (red.), Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2010.

15 *Pragmatyki służbowe*, <http://e-prawnik.pl/artykuły/prawo-pracy/pragmatyki-służbowe.html> [dostęp 02.04.2015].

W powojennej Polsce status prawny zawodu nauczyciela był regulowany dwiema ustawami sejmowymi¹⁶. Pierwsza z nich – Karta praw i obowiązków nauczyciela, uchwalona 27 czerwca 1972 r. – jest uznawana za akt o historycznym znaczeniu. O randze zawodu przyznanej w tym akcie nauczycielom świadczy zapis w preambule: „Polska Rzeczpospolita Ludowa szczególną troską otacza stan nauczycielski, w którego rękach spoczywa wychowanie narodu”¹⁷. W miejsce Karty praw i obowiązków nauczyciela, 26 stycznia 1982 r., została uchwalona Ustawa – Karta Nauczyciela, która (wielokrotnie modyfikowana) jest aktualnie obowiązującym głównym aktem prawnym, regulującym status zawodowy polskich nauczycieli. Serwis gazeta prawna.pl informuje, że Karta Nauczyciela „jest pragmatyką zawodową nauczycieli, co oznacza, że przy regulacji stosunku pracy osób jej podlegających, ma ona pierwszeństwo przed Kodeksem pracy (w myśl zasady *lex specialis derogat legi generali*)”¹⁸.

W toku kolejnych częściowych nowelizacji Karty Nauczyciela przepisy utraciły wewnętrzną spójność i w związku z tym Katarzyna Hall – ówczesna Minister Edukacji Narodowej – podjęła decyzję o powołaniu Krajowego Zespołu do spraw statusu zawodowego nauczycieli¹⁹, którego zadaniem było przygotowanie propozycji założeń nowej, „nowoczesnej, napisanej współczesnym językiem prawniczym, zrozumiałej dla każdego nauczyciela”²⁰ wersji Karty Nauczyciela. W czasie pierwszego posiedzenia zespołu – 24 marca 2010 r. – K. Hall przedstawiła powody, „dla których warto pomyśleć o Kartce Nauczyciela od nowa”, wśród których wymieniła to, że ta ustawa miała wówczas 28 lat, „była nowelizowana już 60 razy, w tym 5 razy w związku z wyrokami Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności przepisów z Konstytucją RP”, a także, że „od dnia uchwalenia ustawy uchylono w sumie 49 przepisów”²¹. Na spotkaniu 24 listopada 2010 r. Pani Minister przedstawiła projekt zmian w Kartce Nauczyciela. „Założenia projektu były na tyle rewolucyjne, że podczas kolejnego spotkania Zespołu strona związkowa odrzuciła prawie wszystkie pomysły przed-

16 G. Szyling, *Status zawodowy nauczyciela*, [w:] *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, t. V, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2006.

17 Dziennik Ustaw PRL Nr 16, z dn. 29.04.1972, poz. 114 – cyt. za: J. Wołczyk, *Nowy status nauczyciela*, Książka i Wiedza, Warszawa 1972, s. 6–7.

18 <http://serwis.gazetaprawna.pl/edukacja/tematy/k/karta-nauczyciela> [dostęp 02.04.2015].

19 Zarządzenie nr 7 Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 marca 2010 r. w sprawie powołania Zespołu opiniodawczo-doradczego do spraw statusu zawodowego nauczycieli.

20 K. Hall: nowa Karta Nauczyciela powinna być dokumentem nowoczesnym, <http://naukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news,371262,hall-nowa-karta-nauczyciela-powinna-byc-dokumentem-nowoczesnym.html> [dostęp 02.04.2015].

21 Informacje podano za: http://oskko.edu.pl/oskko/status_zawodowy_nauczyciela/KN2010-1posiedzenie.htm [dostęp 02.04.2015].

stawione przez ministerstwo [...] Strony spotkania pozostały na swoich wcześniej przedstawionych stanowiskach i nie wniosły nowych rozwiązań. Zespół zakończył swoją działalność nie wypracowując jednolitego stanowiska w sprawie statusu zawodowego nauczycieli”²².

Pragmatyka zawodowa nauczycieli w Polsce i w innych krajach unijnych jest zróżnicowana i nie ma wspólnych rozwiązań prawnych, regulujących zakres praw i obowiązków nauczycieli z krajów członkowskich UE. Część polskich rozwiązań legislacyjnych (szczególnie w zakresie wynagradzania i czasu pracy nauczycieli) jest zbieżnych z regulacjami stosowanymi w innych krajach unijnych. M. Marszałek i K. Olejniczak, porównując pragmatyki zawodowe nauczycieli z różnych krajów UE, dostrzegły podobieństwa w dotychczasowych rozwiązaniach prawnych, np. w zakresie centralizacji nadzoru nad pragmatyką zawodową (uprawnienia decyzyjne szkół i samych nauczycieli są znacząco ograniczone regulacjami wydawanymi przez władze wyższego szczebla na podstawie konsultacji ze związkami zawodowymi) i tendencje we wprowadzaniu zmian polegające na poszerzaniu zakresu obowiązków nauczycieli²³.

Elementem pragmatyki zawodowej jest status zatrudnienia.

Kategorie statusu zatrudnienia nauczycieli

Status w grupie zawodowej nauczycieli może zależeć także od kategorii zatrudnienia. W opracowaniach Sieci Eurydice²⁴ określa się trzy kategorie statusu zatrudnienia nauczycieli:

- status urzędnika państwowego (*civil servant*),
- status urzędnika państwowego w zawodzie (*career civil servant*),
- status kontraktowego pracownika sektora publicznego (*public sector employee*).

Status urzędnika państwowego uzyskuje nauczyciel zatrudniony przez władze państwowe zgodnie z ustawodawstwem odrębnym od przepisów prawa pracy w sektorze publicznym lub prywatnym; status urzędnika państwowego w zawodzie dotyczy nauczyciela zatrudnionego przez władze oświatowe na podstawie

22 J. Nowak, *Status zawodowy współczesnego nauczyciela*, [w:] *Podmiotowość w edukacji wobec odmienności kulturowych oraz społecznych różnicowań*. Edukacja XXI w., N. Majchrzak, N. Starik, A. Zduniak (red.), t. 2/28., Wydawnictwo WSB, Poznań 2013, s. 473.

23 M. Marszałek, K. Olejniczak, *Pragmatyka zawodowa polskiego nauczyciela w porównaniu z krajami Unii Europejskiej*, http://www.gimkonst.pl/dokumenty/dla_nauczyciela/pz.pdf [dostęp 02.04.2015].

24 *Status zawodowy nauczycieli w Europie. Wybrane przykłady*, opracowanie Polskiego Biura Eurydice w Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2013, www.eurydice.org.pl

odrębnej legislacji właściwej dla zawodu nauczyciela, natomiast kontraktowym pracownikiem sektora publicznego może zostać nauczyciel zatrudniony przez władze lokalne lub szkolne na podstawie umowy o pracę, zgodnie z ogólnymi przepisami prawa pracy²⁵.

Polski nauczyciel jest kontraktowym pracownikiem sektora publicznego (zatrudnionym w sektorze publicznym na podstawie umowy o pracę) albo uzyskuje status urzędnika państwowego w zawodzie (może być wówczas zatrudniany na podstawie mianowania). Zatrudnienie na podstawie mianowania wskazuje na wyższy status zatrudnionego w tej formie nauczyciela, ponieważ mianowanie daje mu bardziej stabilną pozycję na rynku pracy i w sprzyjających okolicznościach pozwala na kontynuowanie zatrudnienia w szkolnictwie przez całe życie zawodowe²⁶, osiągnięcie kolejnych stopni awansu, a także korzystanie z przywilejów określonych w Karcie Nauczyciela w przeciwieństwie do nauczyciela jako pracownika zatrudnionego na podstawie umowy o pracę, którego umocowanie w zawodzie nie odbiega w znaczący sposób od ogólnie obowiązujących norm prawa pracy.

Rodzaj nawiązania stosunku pracy z nauczycielem ma ścisły związek z jego stopniem awansu zawodowego. Zgodnie z zapisem w ustawie Karta Nauczyciela: „Dyrektor szkoły nawiązuje z nauczycielem stosunek pracy odpowiednio na podstawie umowy o pracę lub mianowania na stanowisku zgodnym z posiadanymi przez nauczyciela kwalifikacjami oraz zgodnie z posiadanym przez nauczyciela stopniem awansu zawodowego”²⁷. Polscy nauczyciele, legitymizujący się niższymi kategoriami na skali awansu zawodowego (nauczyciele stażyści i kontraktowi), są zatrudniani na podstawie umowy o pracę. Osoba rozpoczynająca zatrudnienie w szkole i nieposiadająca stopnia awansu zawodowego uzyskuje z dniem nawiązania stosunku pracy stopień nauczyciela stażysty. Nauczycieli stażystów zatrudnia się na czas określony – na jeden rok szkolny, potrzebny do odbycia stażu wymaganego do uzyskania awansu zawodowego. Nauczycieli kontraktowych można zatrudnić na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony, a nauczycieli o wyższym statusie, wynikającym z posiadania kolejnych stopni awansu zawodowego (nauczycieli mianowanych i dyplomowanych) – na podstawie mianowania, o ile spełniają warunki określone w art. 10 ustawy i istnieje możliwość ich zatrudnienia w placówce w pełnym wymiarze godzin na czas nieokreślony²⁸.

25 Tamże.

26 M. Fedorowicz, M. Sitek (red.), *Spółeczeństwo w drodze do wiedzy*, Raport o stanie edukacji 2010, IBE, Warszawa 2013, s. 181.

27 Ustawa z dnia 20.02.2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (DU z dnia 16.03.2015 r., poz. 357), Art. 2. zmiana ustawy z dnia 26.01.1982 r. – Karta Nauczyciela, art. 11.

28 Tamże, art. 10.

W praktyce, status nauczycieli jest najczęściej określany stopniem awansu zawodowego – mówi się o statusie nauczyciela dyplomowanego (mianowanego, kontraktowego, stażysty).

Zakończenie

W ostatnim raporcie IBE o znamienym tytule *Liczą się nauczyciele* M. Fedorowicz napisał: „to, jacy są i będą nowocześni nauczyciele, jest jednym z wyznaczników zdolności do długofalowego rozwoju kraju”²⁹. Uznając za ważną rolę nauczyciela w rozwoju współczesnego społeczeństwa, warto zadbać o status profesjonalnego nauczyciela, pamiętając, że „zależy on od: aktualnej polityki oświatowej i rangi szkolnictwa, jakości edukacji i prestiżu kadry nauczycielskiej”³⁰. Pozytywna selekcja do zawodu nauczyciela, nowa regulacja prawna (wyważona między potrzebą otwartości na nowe zadania przy zachowaniu stabilnej pozycji zawodowej) i wielowątkowa diagnoza środowiska nauczycielskiego, to niezwykle istotne, ale nie jedyne możliwości wspierania pozycji zawodowej nauczyciela. Kluczowe – zdaniem G. Poraj³¹ – może się okazać także rozbudzanie u nauczycieli potrzeby poszukiwania wiedzy o sobie, przydatnej do oceny własnych kompetencji zawodowych, bowiem rolę nauczyciela „wyznacza zawodowo nie tyle zdobyte wykształcenie, co umiejętność badania własnej praktyki i samodzielne wspinanie się na coraz wyższe poziomy rozumienia swojej profesji”³².

Bibliografia

- Cybulska A., *Prestiż zawodów*, Komunikat CBOS no BS/164/2013, Warszawa 2013.
- Domański H., *Prestiż*, Fundacja na rzecz Nauki Polskiej, Wrocław 1999.
- Domański H., *Struktura społeczna*, Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2007.
- Domański H., Sawiński Z., Słomczyński K., *Nowa klasyfikacja i skale zawodów. Socjologiczne wskaźniki pozycji społecznej w Polsce*, Wydawnictwo IFiS PAN, Warszawa 2007.

29 M. Fedorowicz, *Dylematy zawodu nauczyciela*, [w:] *Liczą się nauczyciele. Raport o stanie edukacji 2013*, M. Fedorowicz, J. Choińska-Mika, D. Walczak (red.), IBE, Warszawa 2014, s. 7.

30 J. Kuźma, *Refleksje i wnioski na temat edukacji i statusu nauczycieli w Polsce*, [w:] *Kształcenie nauczycieli, modele – tendencje – wyzwania wielokulturowej rzeczywistości*, E. Żmijewska (red.), Wydawnictwo Naukowe UP, Kraków 2012, s. 27.

31 G. Poraj, *Profil psychologiczne nauczycieli a ich funkcjonowanie w roli zawodowej*, „Psychologia Wychowawcza” 2014, nr 5.

32 H. Kwiatkowska, *Nauczyciel – zawód „niemożliwy”, ale nieunikniony*, [w:] *Etyka i profesjonalizm w zawodzie nauczyciela*, J.M. Michalak (red.), Wydawnictwo UŁ, Łódź 2010, s. 68.

- Fedorowicz M., *Dylematy zawodu nauczyciela*, [w:] *Liczą się nauczyciele. Raport o stanie edukacji 2013*, M. Fedorowicz, J. Choińska-Mika, D. Walczak (red.), IBE, Warszawa 2014.
- Fedorowicz M., Sitek M. (red.), *Spółczeństwo w drodze do wiedzy. Raport o stanie edukacji 2010*, IBE, Warszawa 2013.
- Feliksiak M., *Prestiż zawodów*, Komunikat CBOS nr 4073, Warszawa 2009.
- Giddens A., *Socjologia*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.
- Hall K.: *nowa Karta Nauczyciela powinna być dokumentem nowoczesnym*, <http://naukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news,371262,hall-nowa-karta-nauczyciela-powinna-byc-dokumentem-nowoczesnym.html> [dostęp 25.03.2010].
- http://oskko.edu.pl/oskko/status_zawodowy_nauczyciela/KN2010-1posiedzenie.htm [dostęp 02.04.2015].
- <http://serwisy.gazetaprawna.pl/edukacja/tematy/k/karta-nauczyciela> [dostęp 02.04.2015].
- Kuzma J., *Refleksje i wnioski na temat edukacji i statusu nauczycieli w Polsce*, [w:] *Kształcenie nauczycieli, modele – tendencje – wyzwania wielokulturowej rzeczywistości*, E. Żmijewska (red.), Wydawnictwo Naukowe UP, Kraków 2012.
- Kwiatkowska H., *Nauczyciel – zawód „niemożliwy”, ale nieunikniony*, [w:] *Etyka i profesjonalizm w zawodzie nauczyciela*, J. M. Michalak (red.), Wydawnictwo UŁ, Łódź 2010.
- Marszałek M., Olejniczak K., *Pragmatyka zawodowa polskiego nauczyciela w porównaniu z krajami Unii Europejskiej*, http://www.gimkonst.pl/dokumenty/dla_nauczyciela/pz.pdf [dostęp 02.04.2015].
- Merton R. K., *Zestawy ról, zestawy statusów społecznych i sekwencje statusów społecznych w czasie*, [w:] *Socjologia. Lektury*, P. Sztompka, M. Kucia (red.), Wydawnictwo Znak, Kraków 2009.
- Nowak J., *Status zawodowy współczesnego nauczyciela*, [w:] *Podmiotowość w edukacji wobec odmienności kulturowych oraz społecznych zróżnicowań. Edukacja XXI w.*, N. Majchrzak, N. Starik, A. Zduniak (red.), t. 2/28, Wydawnictwo WSB, Poznań 2013.
- Polacy o zawodach*, Komunikat OBOP, Warszawa 2000.
- Poraj G., *Profile psychologiczne nauczycieli a ich funkcjonowanie w roli zawodowej*, „Psychologia Wychowawcza” 2014, nr 5.
- Pragmatyki służbowe*, <http://e-prawnik.pl/artykuly/prawo-pracy/pragmatyki-sluzbowe.html> [dostęp 12.02.2013]
- Prestiż zawodów*, [w:] *Słownik socjologii i nauk społecznych*, G. Marshall (red.), Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.
- Pyżalski J., *Skutki oddziaływania warunków pracy na polskich nauczycieli*, [w:] *Psychospołeczne warunki pracy polskich nauczycieli. Pomiędzy wypaleniem zawodowym a zaangażowaniem*, J. Pyżalski, D. Merecz (red.), Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2010.
- Status zawodowy nauczycieli w Europie. Wybrane przykłady*, oprac. Polskiego Biura Eurydice w Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2013, www.eurydice.org.pl [dostęp 12.02.2013].

- Sztompka P., *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2010.
- Szyling G., *Status zawodowy nauczyciela*, [w:] *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, t. V, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2006.
- Tyl A., *Prestiż zawodu nauczyciela*, [w:] *Sztukmistrze XXI wieku. Rzecz o pedagogach wychowujących przez sztukę*, M. Zalewska-Pawlak (red.), Wydawnictwo UŁ, Łódź 2013.
- Więśław S., *Sytuacja i status zawodowy dyrektorów szkół i placówek oświatowych*, Raport ORE, Warszawa 2011.
- Wołczyk J., *Nowy status nauczyciela*, Książka i Wiedza, Warszawa 1972.
- Zawody społecznego zaufania*, Komunikat OBOP, Warszawa 2003.

Professional status of a teacher

(Summary)

The basis of theoretical investigation is the definition of „professional status” meaning professional position that results from being employed at a certain post. The structure of the text is an outcome of dichotomic interpretation of the definition. From one hand, professional status means the position the people employed at the post enjoy depending on the degree of recognition of their function and competence. The text tackles the issue of the hierarchy of professions according to the criterion of prestige and indicates the place of teacher’s profession in such rank lists. From the other hand, professional status determines the range of rights and responsibilities of an employee. What needs to be discussed is the pragmatics of a Polish teacher’s profession and, as its result, the categories of teacher’s professional status (status of career civil servant and a status of public status employee) taking into consideration a rank of professional promotion of a teacher.

Keywords: professional status, teach.
